

Ročník XIX. prosinec 2010 číslo 12

Koleda

Brázdy na polích jsou
rozervané
do černa.

Čekají na nové zrno
a dostávají chladný sníh.

Nejsme lepší než naši otcové,
však víc Eliáši.

Doufáme ve své syny
a na toho Tvého Hospodine,
jako bychom
nějak
zapomněli.

A zase padá sníh,
jako už dlouho ne,
o Vánocích.

Tomáš Kaválek

Foto: Vladimír Kuřátko

Úvodem

Příčiny morální i hospodářské krize vycházejí z nezřízeného dychtění. Mnoho lidí neumí dobře hospodařit, chce mít všechno hned – bohatství i požitky. Bezohledná reklama neurvale svádí i děti, nejen skrze reklamu a televizi. Propůjčuje se k tomu i řada politiků, úředníků a psychologů. Nevaž se – odvaž se je moderní heslo.

Češi vloni prosázeli 128 miliard korun, kasina a herny z toho na veřejné blaho poslaly povinně 3,3 miliardy. Stovky milionů však končí neznámo kde.

Advent je nabídkou, příchodem. Učí nás očekávat, otevírat se přicházejícímu, připravovat se, vycházet vstříc, přijímat, učit se, spolupracovat. Těhotenství – očekávání dítěte je toho dobrým příkladem. Mimo jiné se nedá uspišit.

Jestli děti na nás dospělých uvidí sebekázeň, rozvahu, trpělivost v čekání na dozrání, pak snadněji dospějí ke zralosti a odpovědnosti.

Proč se už v Adventu pořádají vánoční akce? Proč se k nim přidáváme? Proč nečekáme na dobu po 24. prosinci? Je v tom hloupost, neukázněnost, bezduchost nebo chtivost?

Advent je přípravou na Vánoce a ty jsou každoročně začátkem dalšího vystupování a putování s Bohem.

/v

„SMÍŘTE SE S BOHEM!“

Tato Pavlova výzva platí jen pro křesťany. (2 Kor 5,20). Smiřte se s Bohem, jaký se projevuje, i když mu nerozumíte. V islámu to není třeba. Tam Alláha chápou bez problémů. Je nadřazený, k lidem nepřichází; dal jim dost a slibuje víc. Padají na tvář, žádný se ani neodvážá ptát se, proč se to nebo ono děje. Alláh je přece suverén, Bůh takový má být! Židé se smířili s čekáním. Stálý advent, dokud nepřijde Mesiáš. Čekání je dobou zkoušky jejich věrnosti Smlouvě. Adónáj je Bůh žárlivý a přísný. Takový má Bůh přece být! Dělá si, co chce, tak je to správné a pochopitelné.

Ale ten Bůh náš!!! Přišel na svět jako nemluvně kdesi v Zapadákově, tesař, vyhledávající ztroskotané existence, neměl, kde by hlavu sklonil. Prosil, žadonil o porozumění, o lásku! Bůh! Nepochopitelné! Neuměl žít bez lidí, kteří ho využívali, pomlouvali, zklamali. Marně je důrazně varoval. Skončil na popravišti před lhotejným posmívajícím se

Mnozí lidé jsou jako slepí, jsou tupí a hloupi: přicházejí na svět a nevědí odkud, žijí v něm a nevědí proč, odcházejí z něho a nevědí kam.

Co je tedy moudrost? Světlo myslí, jasně svítící na cestu lidskému rozumu, aby všechno úplně prohlédl, lidské vůli, aby dobře volila dobro, a lidským silám, aby správně jednaly.

J.A.Komenský

davem. Co s takovým Bohem, narozeným v korytě pro zrádlo a popraveným na kříži? Co s Bohem, vydaným do rukou lidí za živa i v Eucharistii dodnes? Svět jde svou cestou, ne Jeho – a On nic! Mlčí k Osvětlením, k zemětřesením, k hladovým dětem... Smiřte se s tímto nepochopitelným Bohem, bezmocným přesto, že ho věrní bez oddechu upozorňují: Jsi přece všemohoucí!!! Smiřte se s Bohem; kdybyste ho pochopili, nebyl by to Bůh. Počkejte – náš advent se naplní – a to pak bude překvapení!

Jan Rybář

Ztracený ráj

Starý hřbitov židovský,
to je sama kytice z šedého kamení,
na kterou šlápl čas.
Bloudil jsem mezi hroby
a myslel na matku.
Písmena ve dvou sloupcích
řinula se jí před očima
jako krev z rány.
Lampa prskala a čadila
a matka vzala si brejle.
Občas musila ji sfouknout
a urovnat svou vlásenkou
žhavý knot.

Když přivřela však unavené oči,
snila o ráji,
dokud jej Bůh ještě neobsadil
ozbrojenými cherubíny.
Často usnula a kniha
svezla se jí z klína.

Byl jsem ještě mlád,
když jsem objevil ve Starém Zákoně
úchvatné verše o lásce
a dychtivě vyhledával místa,
kde bylo psáno o incestech.
Tehdy jsem neměl ještě tušení,
kolik něhy je ukryto ve jménech
starozákonních žen.

Ada je Ozdoba a Orfa
je Laň,
Naama je Sladká
a Mikol Potůček.

Abigail je Zdroj utěšení.
Když si však vzpomenu,
jak jsme bezmocně přihlíželi,
zatímco odvlékali židy
i s plačícími dětmi,
ještě dnes prochvívá mě hrůza
a mráz mi běží po zádech.

Jemima je Holubice a Tamar
je Palma.
Tersa je Líbezná
a Zelfa Krůpěj.
Můj bože, jak je to krásné!

Jaktak tu bylo již peklo,
a přece nikdo se neodvážil
vyrvat těm vrahům zbraň.
Jako bychom neměli v sobě
ani trochu lidskosti!

Jméno Jecholie znamená
Hospodin je mocný.
Ale jejich zamračený Bůh
díval se za ostatný drát
a nehnul prstem.

Dalila je Lahodná, Ráchel
je Ovečka,
Debora Včela
a Ester Jasná hvězda.

Ekumenismus nemá skončit jen spokojeností nad tím, co máme s křesťany jiných církví společného. Jeden od druhého se máme učit to lepší a máme společně hledat co nejpřesnější překlad Bible a porozumění Božímu slovu v současné době.

Sborový dopis Daniela Hellera evangelického faráře ve Valašském Meziříčí nás může vést k promyšlení modlitby – k setkávání se s Bohem.

DEN REFORMACE – 31.října

Slavíte Den reformace? Možná méně než to, že se slaví památka zesnulých, víme to, že poslední říjnový den je památkou reformace. Takový zapadlý svátek – možná proto, že se nescházíme k bohoslužbám; v evangelických církvích na západ od nás se však v tento den běžně bohoslužby slaví.

31.10. prý Martin Luther přibil na dveře zámeckého kostela ve Wittenbergu svých 95 tezí – a pak se věci začaly hýbat. Nastal obrodny proces, který však bohužel skončil rozštěpením západní církve.

Co tehdy Lutherovi v církvi nejvíc vadilo, proč se tak razantně ozval, co mu stálo za to, aby si dělal problémy? Podobně jako M.J. Husovi mu nejvíc vadily odpustky, které si tehdy lidé mohli zakoupit s cílem získat něco z Boží milosti pro své drahé zemřelé. To vlastně není nic špatného, chtít nějak pomoci lidem, které máme rádi, i když nás od nich dělí smrt. Jedna otázka je, zda mohu nějak

ovlivnit osud těch, které mám rád a kteří už jsou takřikajíc na druhém břehu, kteří prošli smrtí. Většina evangeliků asi odpoví, že ne. Ale druhá otázka – ještě závažnější – je, jestli mohu očekávat, že když něco udělám,

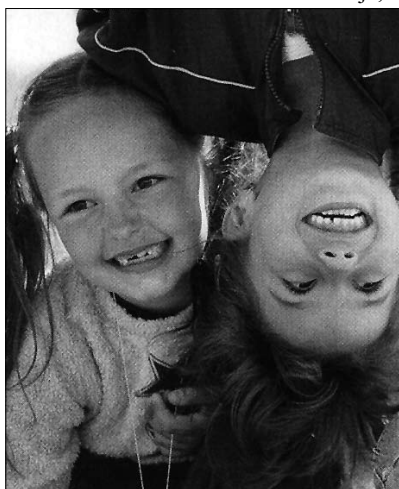

Foto: Lucie Svobodová

Sotva jsem se vrátil ze hřbitova,
červnový večer svými vůněmi
opřel se do oken.
Ale z ticha dále občas zahřímala
budoucí válka!
Není času bez vraždění.

Byl bych však zapomněl,
Rodé je Růže.
A tento květ, to snad je jediné,
to nám na světě zbylo
z bývalého ráje.

Jaroslav Seifert

že za to od Boha (pro sebe či pro své blízké) něco dostanu. Za tím vším je ovšem ještě mnohem palčivější otázka – jak to s námi je po smrti, co s námi bude? Ale ještě důležitější je otázka: jaká je naše představa o Bohu? Je milostivý, přeje věčný život každému, nebo je potřeba se u něj někdy přimluvit, obměkčit ho?

Dnes už se odpustky v žádné církvi neprodávají. V některých provinciích římskokatolické církve (třeba na Moravě) je stále ještě zvykem konat určitý soubor jinak velmi dobrých věcí (jít ke svátosti smíření, k Večeři Páně, navštívit hřbitov, modlit se s určitým dobrým úmyslem za blízkého zemřelého člověka) s cílem získat milost pro své zemřelé.

Každému křesťanu je asi jasné, že milost se nedá koupit za peníze. Ale ne každý ví, že milost nelze koupit vůbec, že nemohu na Bohu chtít, aby mně nebo mým blízkým prokázal svou laskavost za to, že dám peníze na dobrou věc (např. na Diakonii či Charitu). Naše štědrost má svou cenu, ale v čem je to neslučitelné s evangeliem? Proč proti odpustkům reformátoři tak ostře vystoupili?

Říkali, že jde o kupčení s Boží milostí. Chtěli nám jednoznačně připomenout, že Pána Boha si nelze koupit, že ve vztahu k Bohu neplatí něco za něco, nebo jinak řečeno: dám, abys dal. Známe to ze svých vztahů k druhým: Když si je chceme jakýmkoli způsobem „koupit“ (získat je pro to, co chceme my – třeba tím, že jim odkážeme nějaký majetek apod.), nikdy už to nejsou zdravé vztahy. Je to fatální omyl, s Bohem se úplně míjíme, když si ho chceme získat (byť pro dobro druhých).

Ty tzv. odpustky bylo a ještě někde v církvi je možné získat za splnění určitých podmínek; ale právě to je zásadní reformační výpověď, že Boží milost je nepodmíněná, Bůh nás má rád bez podmínek, ne proto, jací jsme a co děláme, ale bez ohledu na to, nebo navzdory tomu.

K tomu zřejmě míří i ta expresivní scéna z evangelia, se kterou si nevíme rady: když Ježíš s bičem v ruce vyžene z chrámového nádvoří prodavače obětních zvířat – zpochybnil celý tehdejší – ale i pozdější a jakýkoli dnešní – náboženský systém, který funguje na principu dám, abys dal.

Reformace pak – v reakci na tehdejší systém s odpustky, který se týkal či týká našich blízkých zemřelých, celkově zavrhl modlitby za mrtvé. V Bibli je jedno místo, v 2. knize Makabejských, které je oporou modliteb za mrtvé, ale právě zmíněná biblická kniha je jedna z těch deuterokanonických knih (tedy druhotně, později zařazených mezi ty závazné), a reformace tyto knihy neuznala za závazné.

Občas si kladu otázku, jestli jsme právě na tomto poli, jak se říká, nevyhlili s vaničkou i dítě – naši mrtví jako by pro nás evangelíky po smrti přestali existovat (nebo se mi to jen zdá?, možná to vnímáte jinak). Náš vztah k nim dozná jejich smrtí mnohem větší trhliny, než by měl, vzhledem k tomu, že js-

me křesťané, že smrtí život nekončí, věříme v Kristovo vzkříšení i své vlastní.

Několikrát jsem už zažil, jak se děti při hodině náboženství modlily za své zemřelé prarodiče („Pane Bože, prosím Tě, ať se má u Tebe dědeček dobře.“) – já jsem k tomu děti nevedl, ale ani jsem jim to nezakazoval, protože to nebyla snaha si Pána Boha koupit ani ho přemlouvat, aby byl milostivější.

Otázkou je, co by dělal Luther tváří v tvář dnešní Římskokatolické církvi (po druhém vatikánském koncilu). Před několika lety podepsali zástupci Vatikánu a Světového lutherského svazu Deklaraci o ospravedlnění, ve které prohlašují, že v otázce ospravedlnění (tedy v tom, co se týká spásy člověka) vyznávají totéž.

Někdy by stálo za to, zopakovat si alespoň ve stručnosti, v čem byl rozdíl mezi lutherskou (německou) a kalvínskou (švýcarskou) církví, či kam došli M. Bucer a H. Zwingli. Nebo bychom na to téma mohli pozvat nějakého zajímavého řečníka, pokud by Vás to zajímalo.

Tato rubrika ovšem pojednává už určitou dobu o svátcích – a ty se slaví. Co slavíme na den reformace? Jistě ne to, že jsme jako křesťané rozdělení, to je spíš ostuda a pohoršení (kdybych se díval na křesťany zvnějšku, určitě by pro mě k jejich věrohodnosti nepřidalo jejich rozdělení, vymezování se a především majetnictví pravdy v různých podobách církve). Ale snad můžeme slavit to, co pro nás někteří dobří předkové znovu-nalezli (a naši víru a s ní i církve znovu formovali, reformovali): postatu naší víry, která se opírá o spásu z pouhé Boží milosti (sola gratia): Pána Boha nemůžeme nijak ovlivnit ani zmanipulovat, abychom se dostali do jeho království – našťastí. Ale – jemu díky – nemůžeme mu v tom ani zabránit, záleží jen na něm. (A to je ohromně osvobozující.) Na nás je jenom to, zda tomu věříme či ne (jsme spasení pouhou vírou, sola fide). (I v tom nám dává Bůh velkou svobodu, můžeme ho odmítnout, ale On nechce, abychom byli jenom loutkami či figurkami na šachovnici jeho světa či dějin spásy.) Třetím důrazem reformace je Písmo svaté, tedy Bible, kterou reformátoři objevili (pro sebe i pro druhé) jako nesmírně inspirativní zdroj, a přisoudili mu větší vážnost než tradici – řekli nám, že k tomu podstatnému, co se máme o Bohu dozvědět, stačí pouhé Písmo (sola scriptura).

Den reformace není svátek náboženské identity, ale víry. To znamená, že si nemáme poklepávat na rameno či sobě na hrud', že jsme to dobře vyhmátli, že jsme evangelíci, ale že můžeme být vděční za tradici víry, do které jsme vstoupili a kterou máme svou vlastní vírou neustále obživovat, že můžeme být rádi za důrazy reformace, tedy především za poklad přijetí svobodné milosti a za odvahu k přijetí osobní zodpovědnosti. Kéž nám ta svoboda není prostorem pro pýchu, ale pro radostnou pokoru a ochotu ke službě druhým.

Daniel Heller

ROZHOVOR s Markem Váchou

– výňatek

Ondřej Nezbeda, Martin Uhlíř

... Jste kněz a molekulární biolog. Nepe- ro se ve vás věda a teologická dogmata?

Naopak, věda poskytuje současné teologii ohromnou inspiraci. Proto mě popuzují různé vědecko-náboženské konference, které končívaly vágním prohlášením, že si věda a víra neprotiřečí. Vždyť si vezměte, že ještě před 4,65 miliardy let byla Země žhavá koule prachu a plynů a po těch miliardách let z toho všeho najednou vyletí raketa Apollo s kosmonauty. Co se to tady s hmotou stalo? Co se stalo, že ten kus hmoty udělal první taneční krok? To je, myslím si, fantastická věc, ke které má věda co říct. Kdyby Tomáš Akvinský měl současné podmínky, šel by studovat molekulární biologii, o tom jsem přesvědčený.

Když člověk nahlédne do toho, jak je náš svět geniálně postavený a jak funguje, musí být ohromený a stanout v úžasu. Svět je jen jeden a věda o něm objevuje naprosto fundamentální a zároveň výstřední pravdy. Koho by napadlo, že v buňkách existuje něco jako DNA? Díky vědě si dnes představujeme organismus jako jakousi myšlenku oblečenou do hmoty, jakýsi software, který si kolem sebe vytváří hardware.

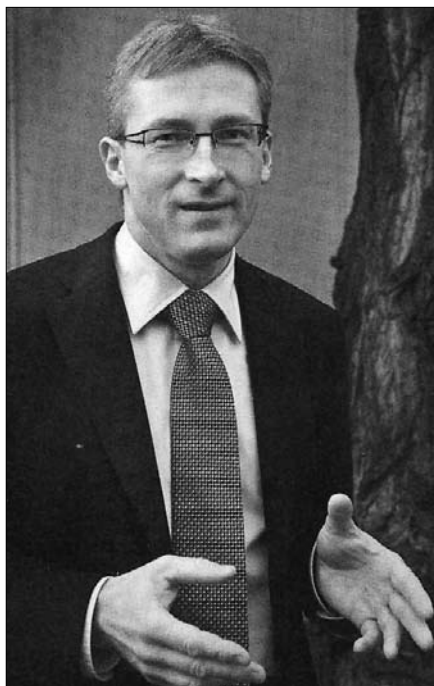

Foto: Karel Cudlín

Pořád není jasné, co je na tom inspirujícího pro teologii.

Ta nesamozřejmost nebo výstřednost přírody. Podle posledních výzkumů se zdá, že vše je ještě složitější, než jsme si mysleli. Že příroda není učebnice, jak o tom mluvil Galilei, ale spíš kniha básní. Dříve jsme si mysleli, že buňka je chomáček želatiny, a dnes jsme zjistili, že buňka je vesmír sám pro sebe. Pozorovat její vnitřní život, to je pro mě mystická zkušenost. Buňka je složitější než celé státy.

A věda mi tuto nesamozřejmost připomíná, objevuje.

Zadruhé si myslím, že zejména díky evoluční biologii můžeme pozorovat kreativitu stvoření. Naši planetu postihlo několik velkých vymírání – ke konci permu vymřelo 95 procent mořských druhů, ale život se rozbujel znovu. Trvá to vždy přibližně pět až deset milionů let, než se příroda zase vzpamatuje a přijde nová, komplikovanější vlna. Po trilobitech a přeslíčkách přišla doba cyklostaurů a dinosaurů. Následuje velké vymírání v triasu a další na přelomu křídly a terciéru a najednou se v křídě objeví kvetoucí rostliny a po nich v třetihorách trávy, rozvíjejí se teplokrevní savci... Mám z toho dojem, že dějiny Země jsou jako otevřená fuga, stále vymyšlená choreografie. To vše mi připadá silně náboženské.

A taky si myslím, že věda nám hodně pomohla v estetice. Díky vědě jsme si uvědomili, že příroda je nepochopitelně krásná. Dalo by se namítnout, že jsme evolučně vyzbrojeni, aby se nám líbil zpěv ptáků nebo západy slunce. Teď ale máme fotky z Hubbleova teleskopu a zjišťujeme, že krásný je celý vesmír. To všechno pro nás věda objevuje. A zároveň je tomu i naopak – nikdy jsem v rámci biologie nepřišel na tolik věci jako během svého půlročního pobytu v trapistickém klášteře v Sept-Fons.

Proč jste si vybral právě trapisty?

Chtěl jsem velmi přísný řád a oni nemluví, mají znakovou řeč. Jejich denní řád se řídí přísnou řeholí ora et labora, pracuj a modli se, a je propracován do nejmenších detailů. Chodí se spát v osm hodin večer, vstává se ve tři hodiny ráno a mezitím jsou nekonečné hodiny modliteb, konkrétně deset hodin denně. To vše je vyváжено fyzickou prací, často na poli. Je to skutečně laboratoř, která ořezává duši mnicha. Moc se neslaví svátky ani neděle, všechny dny jsou jeden jako druhý.

Co člověk během takového režimu prožívá?

Prvních čtrnáct dní přináší velký duchovní zážitek, cvičení, ze kterého se vrací osvěžen. Po měsíci je to ale strašné. Chcete se modlit a zrovna musíte do práce a jindy zase nemáte na modlitby ani myšlenky a šílený zvon svolává do kaple. Vždycky je to jinak, než zrovna chcete. Všechny dny jsou stejné a začíná to fungovat.

Ale jak to funguje? Trochu to připomíná pracovní tábor v Severní Koreji.

Je to tak, a ty bolesti duše jsou enormní. Ale mniši jsou tam absolutně spokojeni. Je to nevysvětlitelné, ale obě polohy mohou být přítomny v duši zároveň. Typická smrt mnicha je, že je mu devadesát tři let, jde na modlitbu, kde najednou padne mrtev k zemi. Oni hledají podstatu věci. Tam jsem si uvědomil, že prožívám život mělce. Mě ještě uspokojuje, když si večer přečtu zajímavou knihu, ale oni řeknou: Opravdu je toto cíl života? Oni jsou fanatici smyslu života. Připadá mi, že tato řehole je jeden z nejinteligentnějších nápadů, co Evropa kdy měla. Modlitba a prá-

ce dobře vyvažují tělo a duši. Samozřejmě, že člověk touží po přátelích, které tu zanechal, po věcech, jídle, ale zároveň se tam spolu s těmi bolestmi dostává pokoj duše, jenž zde není k máni.

Nemají trapisté nouzi o řeholníky?

Zatímco většina řeholních řádů je v současné Evropě v krizi, trapistům se pořád hlásí zájemci, a tak byl otevřen trapistický klášter i v Čechách, v Novém Dvoře u Karlových Varů. Je to políček sekularizované Evropy. Život v trapistickém klášteře však není pro každého. K tomu se váže příběh muže, který se toužil stát kontemplativním mnichem, ale problém byl v tom, že byl ženatý a měl děti. Když tedy děti odrostly a odstěhovaly se a zůstal jen sám s manželkou, trávil v klášteře každé prázdniny. Potom manželka zemřela a on si konečně mohl splnit svůj sen. Vstoupil tedy do kláštera, kde ale vydržel jen 21 dní a odešel. Je totiž něco jiného s touto komunitou – která je občas svérázná a protivná – žít půl roku a něco jiného je uvědomit si, že další stanicí je už jen smrt. Rozdíl je nekonečno.

Co konkrétně jste v klášteře dělal vy kromě obvyklých prací?

Několik týdnů jsem se staral o umírajícího mnicha. Dvakrát denně jsem ho umýval a měnil mu pleny. Když pak zemřel, následoval obvyklý rituál: Brzo ráno od tří do čtyř hodin jsem byl s mrtvým tělem a modlil se. Mrtvé tělo je poté tři dny vystaveno v kostele, takže když se mniši chodí pětkrát nebo sedmkrát denně modlit, musí projít kolem něj. Pak jsem dostal za úkol vykopat hrob. A následuje jednoduchý obřad, kdy se tělo položí na prkno, dá se bez rakve, jen tak s kapucí přes hlavu do vykopaného hrobu, zasype hlinou, která se udupe, a jde se zpátky k modlitbám a práci. Žádný mnich neví, kdy zemře, ale ví přesně, co bude následovat. Člověk si potom uvědomí, jak je to vlastně s životem a se smrtí. A je to silnější než kázání.

Když se vrátíme na začátek – myslíte si, že je dnes ještě vůbec možné vytvořit celoevropskou etickou normu, třeba takovou, která by definovala podmínky asistované reprodukce?

To je složitější. Obecně přijímáme myšlenku, že zákony daného státu by měly odrážet etické naladění obyvatelstva. Například si myslíme, že vražda nevinného je zločin, to je univerzální. V Německu jsou ale tak přísné lékařské etické zákony proto, že si tam ještě pamatují Hitlera, Akci T4, eugeniku... Proto Německo také příliš nespolečovalo na celosvětovém projektu přečtení lidské DNA. Podobně společnost ve Švýcarsku si myslí, že zvíře má vysokou etickou hodnotu, takže když chcete zabít akvarijní rybičku, musíte ji nejprve omrčít, pak usmrtit, a teprve poté ji spláchnout do záchodu. A když si chcete koupit psa, musíte absolvovat kurz, jak se o něj starat. Ve Španělsku nebo na Novém Zélandu přiznávají význačná práva lidoopům a nesmějí se tam chovat jako domácí mazlíčci, protože mají stejné právo na svobodu

jako vy.

Žijeme v zajímavé době, kdy se musíme ptát, jestli se nám tento etický koncept zákonů nezbortil. Existuje ještě cosi jako morální konsenzus? Mezi mými studenty jsou buddhisté, muslimové, protestanti a nikomu z nich bych neměl zákonem vnutit moje etické normy. Možná jsme si etiku privatizovali natolik, že jsme si řekli, že moje svoboda končí tam, kde začíná svoboda druhého. Ale opravdu až tam. A do té hranice si můžu dělat, co chci. Hlavně se tolerujeme. Když to přeženu, můžu se tedy ptát: Vy jste kanibal? To je zajímavý pohled na věc, pojdte nám o tom něco povědět na konferenci.

Takže univerzální etika neexistuje? Je to jen soubor pravidel, který jsme si vymysleli nebo vytvořili evolucí, abychom tu spolu mohli žít?

Z etnografie víme, že pokud něco dělají všechny komunity na Zemi, tak to bude pravděpodobně geneticky podmíněno. Říká se tomu common morality, společná moralita. I když se lišíme v názoru, kolik by muž měl mít manželek, všichni zastáváme názor, že zabít rodiče, okrást bratra nebo utéct z boje je špatně.

Zajímavé je, že komunity na Zemi se sice neliší v těchto zásadách, ale liší se v tom, na koho tuto etiku budou uplatňovat – jestli třeba na svou rodinu, rod nebo svou komunitu. Během americké války Severu proti Jihu se najednou řeklo, že černoši patří do stejné skupiny jako bílí, a byl to velký vývojový skok kupředu. Pak se do té skupiny přibraly ženy. Kam jsme my Evropané dali oči, že jsme padesáti procentům populace neumožnili dělat vědu, psát romány a stavět katedrály? Jak je to možné? Padesát procent svého intelektuálního potenciálu jsme hodili přes palubu. A dnes se to proměňuje ve vztahu k mentálně postiženým lidem a přemýšlíme o zvířatech.

Dobře, ale existují morální zásady někde nad námi podobně jako fyzikální zákony.

Filozof Peter Berger má k tomu krásnou historku o tom, jak generál Napier dobyl část Indie, kde platil zákon satí, podle něhož vdovy bráhmanů musely být upáleny. Britové většinu zákonů na dobytých územích tolerovali, ale tohle už pro ně bylo eticky nepřijatelné. Bráhmani se ale bránili, že je to jejich zvyk, který v jejich komunitě trvá stovky let. A Napier odpověděl: „*No tak dobře, my Britové máme taky jeden zvyk: všechny vrahy nevinných žen věšíme na nejbližším stromě, a ať si tedy každá kultura dělá, co je jí vlastní.*“

Berger z toho vyvozuje, že se v něčem můžeme inspirovat asijským světem, třeba jeho vztahem k přírodě; ale jednu věc jsme my Evropané objevili – práva jednotlivce. Není přípustné upalovat nevinné ženy, obězvat malá děvčata a dávat lidi do otroctví. A tohle si myslíme – a velmi si to myslíme –, že bychom měli vyvézt do celého světa, protože tyto etické zákony se podobají těm fyzikálním, které by platily, i kdyby tu nebyla

Minulý týden jsem si v Anglii všimla, že mentálně postižené děti vidím všude. I na univerzitě.

Nejsou v ústavech.

Dospělí lidé s Downovým syndromem pracují v obchodě s britskými sušenkami, ve velké bance, v luxusní restauraci, na přístavním molu v půjčovně lodí.

Viděla jsem jich během týdne víc než třicet.

Jistě, v Anglii mají na integraci mnohem víc finančních prostředků.

Lepší programy, školící střediska, delší tradice, zázemí zkušených psychologů.

Jsem doma z Anglie a jedu do Zlína, navštívit rodinu s holčičkou, která má genetickou poruchu zvanou Edwardsův syndrom. Jejím rodičům byl po zjištění diagnózy v těhotenství nabídnut potrat, který odmítli – za obrovského údivu lékařů, okolí i jejich vlastních rodičů. Letos v prosinci budou Juliáně, o kterou se starají doma, tři roky. Má zdravotou mladší sestru a o jejím neobvyklém příběhu byl natočen nový dokumentární film Zachraňte Edwardse.

Neobvyklém příběhu?

Mám schůzku s českým pediatrem Janem Markem, který už šestou sezónu šéfuje oddělení neinvazivní kardiologie v jedné z nejlepších nemocnic na světě, mece dětské kardiologie Great Ormond Street Hospital v centru Londýna. Denně vyšetří až osmdesát dětských srdcí. „Za tu dobu, co v Londýně pracuji, jsem třeba nezažil, že by se muslimská rodina rozhodla pro umělé přerušování těhotenství – a mezi mými pacienty je hodně muslimských žen. V Londýně je i velká židovská komunita, její přístup k lidskému životu je podobný, dítě si rozhodnou vždy ponechat“, řekl mi.

Ano, rozumím. V Anglii prostě některé rodiny potrat odmítají, ať už z náboženských, či jiných, osobních důvodů. A nikdo se nad tím nepozastavuje ani o tom netočí celovečerní filmy.

Máme před sebou ještě dlouhou cestu. Kolik pracujících mentálně postižených lidí potkáváte v Česku? ?

Veronika Bednářová, LN 5.11.2010

tato planeta. Trvalo nám to tři čtyři tisíce let, než jsme na to přišli.

Marek Vácha (44)

Katolický kněz a lékařský etik, přednosta Ústavu lékařské etiky na 3. lékařské fakultě Univerzity Karlovy. Vystudoval Přírodovědeckou fakultu Masarykovy univerzity v oboru molekulární biologie a genetiky. Teologického vzdělání nabyl studiem v Olomouci a Bruselu. Zúčastnil se dvou expedic do Antarktidy na základnu Eco-Base na ostrově Nelson v Jižních Shetlandách. Je autorem řady knih.

Respekt 48

Celý rozhovor najdete na www.respekt.cz

CO JE SKRYTĚ NEBEZPEČNÉ NA TELEVIZI

Projev Prof. Petra Piňhy, bývalého ministra školství, k poslancům zapadl. Zapadne stejně i mezi námi?

Téma dnešního semináře je zaměřeno na otázky násilí v médiích. Mnoho bylo již řečeno, zjevná škodlivost vysílání pořadů ukazujících brutalitu, destrukci, patologický sex byla pojmenována. Ať chceme či nechceme, je tomu tak, že pro nemalou oblast mládeže jsou tyto pořady návodem k jednání. Nemá také smysl znovu upozorňovat na známý fakt, že takové pořady podemílají a bourají snahu škol o zušlechtnění žáků. Zejména televize, ale i tisk včetně denního tisku by si měly uvědomit, že jsou vedle školy, rodiny a reálné společnosti, která dítě obklopuje, čtvrtým výchovným elementem, a zvažovat, jaký vklad do budoucího klimatu v naší společnosti přinášejí, vychylují-li mladou generaci takovým neblahým způsobem. To vše je jasné, stejně jako je jasné, že první v řadě viníků jsou tvůrčové televizních programů a redaktori tisku. Jejich tvrzení, že si to část obecnostva žádá, je buď výrazem ústupnosti vůči neblahým jevům ve společnosti, anebo výmluva pro vlastní přístup k dané otázce. Teprve v druhé řadě jsou viníky rodiče, kteří nezabrání, aby se děti dostaly do styku s nevhodnými pořady.

Chtěl bych při této příležitosti upozornit na problém fenoménu televize, protože tento vynález s sebou, bez ohledu na kvalitu programů, přináší řadu nebezpečí, která je dobré znát. Jestliže oficiálně a všude upozorňujeme (pravda bez valného účinku), že kouření škodí zdraví, mohli bychom snad upozornit i na nebezpečí spjatá s televizí.

Televize tu je, je součástí naší kultury a každodenního života. Nelze si představit, že zanikne, stejně jako si nelze představit, že by se v zájmu ekologických ideálů vzdaly ženy saponátů a automatických praček, vrátily se na břehy čistých vodních toků a máchajíce prádlo vyhlížely blížícího se Oldřicha. Nebudu se pro krátkost času zabývat kladnými stránkami televize, její přínos je dobře znám a vychvalován až dost. Promluvíme o stinných stránkách tohoto vynálezu.

1. TV, jako ostatně kterýkoli film, omezuje divákovu svobodu, protože mu ukazuje jen to, co je v zájmu režie. Je tomu tak, že kameraman vlastně krouží naším pohledem. Při sledování reportáže nemáme šanci podívat se tam, kam bychom sami chtěli.
2. TV přesvědčivostí přímého přenosu vyvolává dojem, že divák viděl vše, i když je mu prezentována jen část, ba částka skutečné události. Nechme stranou, k jaké manipulaci může docházet cíleně zaměřeným výběrem při vystřihávání z širokého materiálu. Jako přímý účastník mnoha událostí veřejného života, prohlašuji, že sestřiháním byla veřejnosti předvedena

událost zcela jiná.

3. Rychlost, s níž jsou divákovi prezentovány informační impulzy, stále roste – vrcholným projevem tohoto trendu jsou videoklipy. Rychlost je tak velká, že divákovi znemožňuje informace racionálně zpracovávat a reflektivní přístup se mění na čistě reaktivní. Celkový nárůst agresivity a zkratkovitého jednání je jistě vyvoláván i televizním diváctvím.
4. Přesvědčivost obrazu spojená s vědomím, že jde jen o obraz, stín skutečnosti a nově se prosazující pojem virtuální skutečnosti vedou k tomu, že především u dětí od útlého věku vystavených fenoménu televize dochází k setření hranice mezi skutečností a fikcí. Nárůst vandalského brutálního jednání, jež přece “není opravdové”, a hlavně lhovosti, protože to, kolem čeho lidé v reálu jdou, ale znají to z televize opětovně jako fikci, připočítají mezi fikce, jsou zlé důsledky tohoto setření hranice skutečného a virtuálního.

5. Pasivní diváctví prohlubuje konzumní přístup k životu a přispívá k zániku civilizační epochy, kterou lze označit za kulturu knihy.
6. Větší čas věnovaný zábavě z televizní obrazovky přináší oslabení sociogenních schopností a vede k uvolňování mezilidských vztahů, protože např. v rodinách se dělá méně věcí spolu. Příliš mnoho času uplyne u televize, kde jsou diváci jen vedle sebe. Nutno ovšem říci, že počítačové hry páchají na lidské schopnosti navazovat a udržet dobré mezilidské vztahy škody větší. Nicméně se dá mluvit o spojeném obrazovkovém efektu.
7. TV do všech domovů trvale přináší neklid z celého světa. Protože spořádaný, běžný, spokojený, každodenní život není nic

nového, je informační zájem vždy zaměřen na to, co je v nepořádku. Sbíráme-li tyto zvláštnosti po celém světě, jsme drženi v představě o triumfující zkáze a vítězné zločinnosti. Je to deprimující a opět to vede ke lhovosti. Velmi často pod dojmem nezvladatelných katastrofických obrazů bůhví odkud lidé přestanou řešit dobře zvladatelné lokální problémy.

Jsou jistě ještě další momenty, které televize vnáší do života moderní společnosti, ale stačí, co jsem uvedl. Protože se realisticky domnívám, že nikdo nezavede cenzuru, i když si myslím že tolerance má ve své podstatě stanovení limitů, a že tedy není totožná s bezbřehou lhovostí (jsou věci, vůči nimž prostě nelze být tolerantní – např. týrání dětí), doporučuji, aby tento seminář přispěl k sérii apelů na pracovníky televize, rodiče, celou veřejnost, aby byly hledány cesty, jak čelit nebezpečím televizi inherentním, o nichž jsem se zmínil. Jde to např. tím, že

tvůrčové pořady se zaměří také na pozitivní stránky života, že tempo informačního toku se poněkud zpomalí apod. Co a jak je únosné, jsou technické věci, jež ovšem musí řešit příslušní odborníci. Za vůbec nejdůležitější však považují, aby o škodlivých vlivech, které televize působí, byla kvalitní odbornou i popularizační formou informována široká divácká veřejnost. Někdy mě napadá, že přes obrazovku by měla v rozumných intervalech přecházet dvě varování:

Ministr zdravotnictví varuje: dlouhé sledování televize působí zblbnutí.

Ministr vnitra varuje: sledování akčních filmů a krváků působí nárůst zločinnosti.

Předneseno na semináři „Vliv násilí v médiích na děti a mládež v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR 26.10.1994

AKTUALITY

Setkávání mládeže – s pastoračním asistentem Václavem Nerudou každou středu v 19 h. na faře.

Poprvé ke Stolu Páně - děti, které 26. června přijmou toto pozvání, se připravují každou středu na Kunčicích při bohoslužbě pro děti v 17.30 h.

Svátoost dospělosti - biřmování plánujeme na červen r. 2011. Příprava každý pátek, počínajíc 14. lednem, v 20 h. na faře.

Adventní koncert „Staročeské roráty“ zazpívá sbor Familia Cantorum. Následně budeme slavit **adventní bohoslužbu pokání**. neděle 5.12. 16 h. - kostel sv. Václava

Koncert Avonotaj – tradiční židovské písně neděle 12.11. 16 h. - evangelický kostel

Společnost F. V. Heka, Město Letohrad a Farnost Letohrad Vás zvou na **Slavnostní představení varhan** kostela sv. Václava v Letohradě

Na programu mimo jiné:

- seznámení s průběhem a výsledkem opravy
- krátký varhanní koncert Františka Vaníčka
- možnost osobní prohlídky opraveného nástroje

Generální opravu varhan provedla firma: Robert Ponča - VARHANY Krnov.

Oprava byla financována z veřejné sbírky pořádané Městem Letohrad, z příspěvků Pardubického kraje a Města Letohrad a z finančních prostředků Řk. farnosti Letohrad.

neděle 19. prosince v 15 hod. Vstup zdarma.

Bohoslužby O Vánocích

Štědrý den v 16 h. Orlice

sobota 25.12. Slavnost Narození Páně

7.15 h. Letohrad

8.45 h. Lukavice

10.15 h. Orlice - Familia cantorum uvede

Rybovu mši: „Hej, mistře“

neděle 26.12. Svátek svatě Rodiny

7.15 h. Letohrad

8.45 h. Mistrovice

10.15 h. Orlice

15 h. Letohrad dětské pásmo koled a říkadel

pátek 31.12. **Poděkování za „starý rok“**

17 h. Kunčice

Vánoční koncert CORALE (sbor žamberckého gymnázia)

2.1. v 16.30 h. v kostele sv. Václava

Vánoční výstava

5.-19.12. 13-17.30 h. - evangelický kostel

Vánoční koncert ZUŠ

15.12. v 17 h. - Dům kultury

Česká Křesťanská akademie v Letohradě pořádá **přednášku MUDr. Zdeňka Susy „Tělo a duše ve zdraví a nemoci“** sobota 29.1. v 19 h. - evangelický kostel

BESEDY SE SNOUBENCI A NOVOMANŽELY

(víra není podmínkou)

od 10.ledna každou neděli v 19 h. na faře

Téma:

- k čemu je manželství dobré
- rozdíl mezi mužem a ženou, čím se můžeme navzájem obdarovat
- zamilovanost a láska
- umění komunikace
- pravidla soužití (odpuštění, řešení sporů, hádek ...)
- soužití s rodiči (pravidla, výhody a úskalí)
- hospodaření s penězi
- trávení volného času
- výchova dětí
- obsah manželského slibu
- poslání manželů
- příprava na svatební obřad

Život Boží krtem přijal

14.11. Jan Patočka

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

11.11. Bohumila Suchomela 78 let

ZÁPIS Z FARNÍ RADY 10. listopadu

Kunčický kostel – drobné opravy a údržbu zajistí kunčičtí farníci.

Úklid - listí a sněhu kolem kostelů bude mít na starosti mládež.

Koncerty a přednášky - jsou zajištěny.

Návštěva Mikuláše – v neděli při bohoslužbě na Orlici.

Zvonice v Letohradě – léta se marně pokoušíme získat peníze na novou krytinu. Pro havarijním stav a nebezpečí padající krytiny bude vybudována podchodní konstrukce se stříškou ze dřeva pro ochranu chodců.

Advent – na 1. neděli adventní si přineseme do kostela adventní věnce k žehnání, zároveň se budou prodávat vánoční pohledy, jejichž výtěžek bude poukázán na misie. V orlickém kostele budou opět jesličky, podrobnosti vyhlásíme při bohoslužbách.

Poprvé ke stolu Páně – příprava dětí bude každou středu v kunčickém kostele v 17.30 h.

Svátoost biřmování – připravujeme na červen 2011. Dolní věková hranice je 16 let, u někoho může být i snížena na 15 let.

Příprava snoubenců – jako každoročně od ledna.

FR příště – se sejde 8.12. v 19 h. na faře. zapsala *Jana Skalická*

Rallye historických vozidel - The Winter Trial Rallye 25.1. 12.30-15 h. - Nový dvůr

Poděkování

Děkujeme panu Pavlu Taclovi za odstranění lávky k bývalé odpadové jámě u orlického kostela.

Děkujeme panu Petru Moravcovi za nová plechová dvířka ke sklepnímu okénku fary.

TŘÍKRÁLOVÁ SBÍRKA 2011

V prvních lednových dnech proběhne již tradičně v našich obcích a městech **Tříkrálová sbírka**.

Tri králové opět přijdou s přáním pokoje vašemu domu (písmena K+M+B nade dveřmi) a dají vám také možnost zapojit se prostřednictvím organizací Charit do pomoci potřebným lidem. Jsme rádi, že tříkrálová sbírka si získala vaši důvěru a že také díky ní se nám daří udržovat a rozšiřovat naše služby. Loni se nám např. podařilo otevřít kontaktní místo občanské poradny ve Vysokém Mýtě nebo zavést službu domácí hospicové péče.

Loňská TS byla použita v souladu se záměry na financování provozních a materiálových nákladů charitních služeb a projektů a na přímou pomoc. Kromě toho bylo 10% z výtěžku posláno jako humanitární pomoc Indii a Haiti.

Výtěžek Tříkrálové sbírky 2011 bychom rádi použili na zakoupení automobilu pro charitní ošetrovatelskou službu a domácí hospicovou péči, na materiálové vybavení nového charitního centra sociálních služeb v Lanškrouně, na opravy budovy Centra pod střechou v Letohradě, na provozní a materiálové náklady občanské poradny, osobní asistence, RC Horní Sloupnice, na fond rozvoje nových projektů a k přímé pomoci.

Děkujeme vám všem, kdo koledníky přijmete i tentokrát.

Bližší informace naleznete v Charitních aktualitách, které roznášejí koledníci nebo na www.uo.caritas.cz

Přejeme vám hezké Vánoce a klidný, nadějný rok 2011.

Iva Marková, Oblastní charita Ústí n.Orl.

DLUŽÍM, DLUŽÍŠ, DLUŽÍME...

Oblastní charita Ústí nad Orlicí provozuje Občanskou poradnu v Ústí nad Orlicí a dvě její kontaktní místa - v Letohradě a ve Vysokém Mýtě. Poradny jsou hojně využívané, protože pro občany to je první instituce, kam mohou přijít s jakýmkoliv problémem, se kterým si neví rady. Poradci se zde často setkávají se zadlužeností obyvatel - k 31.10.2010 např. zodpověděli celkem 1048 dotazů, z toho 349 se týkalo finanční situace klientů - exekucí, insolvence, práv a povinností dlužníků a věřitelů atd. Dluhy ale často nevyplývají jen z toho, že si musíme půjčit na něco nutného, např. stavbu domu. Nejednou vypovídají také o tom, že nedokážeme ovládnout

nout své chtění a chceme mít všechno hned. Podle www.mesec.cz Exekutorská komora ČR očekává letos na 600 tisíc exekucí a dvojnásobný nárůst insolvenčních návrhů spojených s žádostí o oddlužení oproti loňskému roku. Zeptali jsme se Mgr. Marty Okrouhlické z OP v Ústí nad Orlicí:

Dluhů přibývá, proč a koho nejčastěji zasahují?

Problémy s dluhy může mít každý. Časté jsou případy, že manželé si vezmou půjčku na stavbu domu, pak jim do života zásáhne nezaměstnanost nebo snížení platu a dlužníci najednou nejsou schopni splácet. Nebo si lidé vezmou půjčku na zboží, které chtějí mít a nespočítají si, zda tu půjčku vůbec dokážou splatit. Málokomu, kdo podepisuje smlouvu na „rychlou, levnou, výhodnou“ půjčku, které se nám nabízejí na každém rohu, a které často vůbec výhodné nejsou, docházejí možné negativní dopady. Lidé obvykle v lákavé představě, co si za peníze koupí, už moc neuvvažují o tom, z čeho budou půjčku splácet.

Takže před půjčkou stačí jednoduché kupecké počty?

Ano, obvykle tyto problémy pramení z toho, že si lidé nespočítají dopředu, jaký mají příjem, jaké mají nutné výdaje a kolik jim zbyde na splácení půjčky. Toto musí udělat dlužník i ručitel půjčky. A za druhé je nutná osvěta rodičů, učitelů a jiných autorit, které ovlivňují myšlení dětí. Bylo by dobré jim říkat, že člověk nemusí mít všechno hned, a že nemusí dovolit reklamám, aby s nimi manipulovaly.

V dnešní hektické době, plné nej-různějších nejistot, mít něco teď hned a užít si to, je ale pro dost lidí určitá jistota - i když pochybná a krátkodobá ...

Ano, je to dnes neobvyklé, ale je dobré si to vyzkoušet. – na něco si našetřit, uskrovnit se, počkat a pak teprve si konkrétní věc koupit a bez obav si jí užívat. Jsme zahlceni přemírou zboží, takže ledaskdo může žít v představě, že mít třeba plazmu je „normální“, a proto jí musí mít taky. Ale když člověk dostane něco hned, není přece automaticky o to šťastnější... Všechno má svůj čas a doba šetření má svůj smysl – za ten čas mohou změnit názor, vyspět, přehodnotit své záměry. Hodně záleží také na nás dospělých, zda naše děti přijdou i k jiným informacím než jen z reklam...

Můžete nám říci nějaké ilustrační příklady?

Paní po rozvodu a majetkovém vypořádání s manželem přišla do dluhů, a navíc přišla i o práci. Pod tíhou své životní situace se psychicky zhroutila. Zdá se ale, že tento příběh bude mít dobrý konec, protože návrh na oddlužení, který jsme jí pomohli sepsat, byl

Solidarita

Občas do Letohradu zavítá prodávač s časopisem Srdece. Zakoupením tohoto časopisu se určitá částka předá do Nadačního fondu handicapovaným dětem. Snad nějaký zisk má i prodávající. Poprosí, prodá, neprodá, jde dál. V případě, že prodá, popřeje Vám pěkný den a máte radost. Nedávno jsem ho potkala ráno a odpoledne měl ještě plnou náruč. Míjel 4 mladíky. Každý měl v ruce sáček chipsů a společně komentovali práci jednoho dělníka z technických služeb. Míjel je pan prodávač, chtěl by časopisy prodat, ale neoslovil je. Jsou to ještě děti, potřebují kapesné na své chipsy, ... Jen mě tak napadlo, jestli je všechno v pořádku. J.S.

přijít a mezitím si našla i práci. Jiný případ: manželé měli dostavěný dům a úspěšně spláceli úvěr. Pak pán přišel o část příjmu, takže už nebyli schopni splácet. Rozhodli se dům prodat a přestěhovat se do jiného města do nájemního bytu. Se stěhováním přišel pán o práci a jejich situace se zhoršuje. Nemají práci, nestihají splácet dluhy, žijí ve městě, kde nikoho neznají. A jsou to lidé jako my... Pak jsou samozřejmě případy, kdy si lidé berou půjčku neuváženě. Přestože si žijí dobře, mají práci a mají kde bydlet, vezmou si půjčku, kterou pak nejsou schopni splácet.

Jak by se daly shrnout zásady, které je dobré mít na mysli před tím, než si půjčím peníze?

1. Prvotně si rozmyslet, zda věc, na kterou si beru půjčku, potřebuji hned, a nebo si na ni ušetřím a pak ji teprve koupím.
2. Sepsat si, jaký mám příjem, jaké mám nutné výdaje a kolik mi zbyde na splácení půjčky. Přemýšlet i o tom, budu-li schopen splácet, když přijdu o práci.
3. Pozorně si přečíst podmínky smlouvy,

soustředit se na výši úroku, kolik si půjčím a kolik za to zaplatím.

4. Když už se dostanu do problémů se splácením, je nutné co nejdříve komunikovat s věřitelem. Zajít za ním, vysvětlit svoji situaci (např. ztráta zaměstnání), domluvit se s ním na jiných podmínkách. Není řešení nereagovat na výzvy nebo si nevyzvedávat poštu..
5. Uvědomit si, že novými dluhy ty staré nevyřeším, nevytloukat klín klínem.
6. Možnost podat žádost o oddlužení u soudu. Tento postup je dost náročný a pravidla se zpřísňují, ale v určitých případech to je řešení.

Kontakty:
Oblastní charita Ústí nad Orlicí,
poradna@orlicko.cz

BYLI JSME VE FRYŠTÁKU

Dvacet dětí z naší farnosti se zúčastnilo víkendového pobytu v salesiánském středisku ve Fryštáku. Téma víkendového setkání bylo: „Věřím, tedy jsem.“ Organizátoři měli pro nás připravené různé aktivity, kdy se děti mohly více poznávat a naučit spolupracovat. Večer byl prostor pro sdílení a modlitbu. Nikdo nebyl k ničemu nucen, zapojení záleželo na svobodném rozhodnutí. Ten, kdo se vyjádřil, byl pro ostatní povzbuzením. Bylo příjemné slyšet, že děti chtějí najít své místo v životě a cestu, která by jim to místo ukázala, že chtějí prohloubit svůj vztah k Bohu. Zajímavé byly i názory na otázku, jak by Ježíš vypadal a co by dělal, kdyby přišel dnes. Některé nápady jsme pro vás zaznamenali: byl by právník, politik, ekolog. Vystupoval by proti totalitnímu systému i proti přežitkům v církvi. Jako lékař by uzdravoval a navštěvoval nemocné, byl by farářem, byl by veselý, zpíval by si.... Protože by ale kritizoval dnešní poměry, byl by nepohodlným, a lidé by se ho rozhodli odstranit.

Při mši svaté se děti zapojily čtením, výběrem písní, přímlovami.

V závěrečném bilancování byli organizátoři odměněni vysokým ohodnocením celé akce. Opět se jednalo o aktivitu, při které nenásilnou a vtipnou formou každý vyjádřil svou spokojenost nebo nespokojenost.

My jsme se akcí účastnili také. Mohli jsme pozorovat, jak se k sobě děti chovají, berou ohled jeden na druhého, spolupracují. Byli jsme naplněni radostí a úžasem z výpovědí o hledání, o vztahu k Bohu, o pomoci, kterou jsou schopni poskytnout, ale i přijmout.

V naší farnosti máme úžasné děti. Nejen ty, které byly ve Fryštáku. Tam byla ale větší možnost „zajet na hlubinu“. Děkujeme všem rodičům, kteří vedete děti k Bohu, že jim ukazujete pravé hodnoty a že je máte rádi. V takovém prostředí se dobře vyrůstá a snáze se chápe, že jsme milováni.

Děkujeme všem rodičům, kteří děti k účasti povzbudili a farnosti za finanční podporu.

Jana, Lenka a Václav

Občanská poradna Ústí nad Orlicí

17. listopadu 69
tel. 465 520 520,

Provozní doba: pondělí: 8 – 17 hod.
čtvrtek: 8 – 16 hod.

Občanská poradna Letohrad:

Na Kopečku 356
Tel. 465 621 281
Provozní doba: úterý: 9-12 hod.

Občanská poradna Vysoké Mýto:

Centrum sociálních služeb
Plk. B. Kohouta 914
Tel.: 468 003 465
Provozní doba: středa: 9-13 hod.

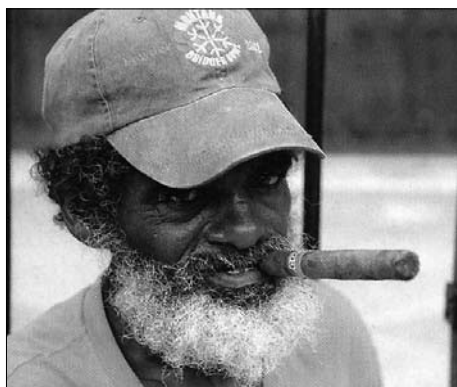

foto: Jan Šroubek

RODINA

SOUSEDSKÉ VZTAHY ZANIKAJÍ NEBO JEN MĚNÍ PODOBU?

Sousedské vztahy tvořily po staletí pevnou páteř života obce, ulice, domu. Byly podpůrnou i omezující strukturou: sousedé vás nenechali bez pomoci, když jste leželi v horečce, na způsob vašeho života ale měli svůj jasný názor a nenechali si ho pro sebe. Lidé ze samot, kteří sousedy neměli, byli vždycky tak trochu cizí a podezřelí – vědělo se o nich málo a nebyli zapojení do výměnného systému úsluh a laskavostí. A což teprve ti, kteří se sousedské komunity stranili dobrovolně!

V poválečné době ovšem předivo sousedských vztahů dostalo pořádně zabrat. Mohutné přesuny obyvatel, překotná výstavba sídlišť, systém „dvojitý tvář“ (něco jiného se říká doma a něco jiného venku) vedl k vzájemné nedůvěře a uzavírání rodin do sebe. Soukromí se stalo prvořadou hodnotou a požadavkem. A dnes jako bychom sousedy ani k ničemu nepotřebovali. Zapomenu-li koupit vajíčka, nezaskočím k sousedce, ale do supermarketu (otevřeno má přece do deseti). Když se mi porouchá vodovodní kohoutek nebo počítač, zavolám příslušné servisní odborníky. Je potřeba pohlídat dítě? Od toho přece máme specializované agentury. Stalo se „sousedství“ minulostí, přežitkem? V ulitě se přece žije tak pohodlně!

Čím blíž, tím dál

Klap. Dveře od bytu se zavřely. Konečně doma! Tam, kde mám svůj klid, nemusím hrát žádné role, nikomu se přizpůsobovat a o nic se snažit. Snad nepřijde nikdo otravovat. Ještě bych si musel natáhnout tepláky...

„Tendence k odcizení je tady už několik desetiletí,“ potvrzuje psycholog Jiří Šípek. „Je to dané tím, jakým způsobem žijeme, při nejmenším ve městech. Fyzicky to k sobě máme hodně blízko, psychicky o to dál. Nejspíš v tom bude nějaký – docela logický – mechanismus: čím víc jsme na sebe namačkaní, tím silnější je snaha chránit si svoje osobní hranice.“ Ráno svoje bydliště opustíme, vrátíme se tam až večer, tak unavení, že často nemáme chuť komunikovat ani se svou vlastní rodinou. Někaké tlachání se sousedy na lavičce před domem nebo v hospodě? Ztráta času.

A když už do té hospůdky přece jen zajdeme, zpravidla to není se sousedy, ale spíš s kamarády ze školy, kolegy z práce, spoluhráči z volejbalu a podobně. Překotný vývoj techniky nás naučil, že se nemusíme spokojit

s lidmi, které nám osud tak říkájíc „nadělit“, tedy především příbuznými a sousedy. Můžeme si vybírat podle společných zájmů, věku... a hospůdky, do které večer zaskočíme na uvolňující kus řeči, může být klidně virtuální. Není to nakonec lepší než trávit čas se zdaleka ne tak vyhovujícími sousedy?

„Jenom zdánlivě,“ upozorňuje Jiří Šípek. „Sousedství má v sobě něco, co bych nazval zodpovědností. Být sousedem je vztah, který vyžaduje od člověka nějaké úsilí, osobní vklad, zvláště ze začátku. Pochopitelně se nám chce víc tam, kde už nemusíme nic vynakládat a objevovat, kde všechno plyne samozřejmě a bezbolestně. Mezi kamarády, kde už všichni navzájem známe svoje komunikační finty. I internetová setkání slouží hlavně k pobavení a relaxaci. Když na ty lidi nemám náladu, prostě se nepřipojím. Je mi něco nepříjemné? Nemusím tomu čelit, odhlásím se a je to. Od souseda se ale odpojit nemůžu. Musím se naučit vedle něj žít, tolerovat jeho zvláštnosti a respektovat, co vadí

jemu, stejně jako v rodině. Do sousedského vztahu je potřeba investovat. Ano je to namáhavé. Když ale nebudu nic do vztahů vkládat, také nic nedostanu, nic, co by mne jako osobnost posouvalo někam dál.“

Kam až sahá „doma“?

Je to prostor ohraničený dveřmi vašeho bytu? Patří k němu celý dům, včetně paní s uštěkaným jezevčíkem z prvního patra? A co čtvrt' nebo obec? „Myslím si, že to, čemu říkáme domov, je živý, pulzující fenomén,“ říká psycholog. „Neměl by se smršťovat jako černá díra na velikost garsonky. Vždycky je mi příjemné, když u nás v domě potkám někoho na schodech, pozdravíme se, usmějeme se na sebe a prohodíme nějakou společenskou frázi. Mám totiž pocit, že jsem doma ještě dřív, než vstoupím do svého bytu.“

Stejný pocit blízkosti (sem patřím) můžeme prožívat i ve větším měřítku. Ve „své“ čtvrti potkáváme povědomé obličeje pejskařů, architekturu domů vnímáme jako známou, stejně jako tváře prodavaček. Jiné město nebo čtvrt' v nás naopak vyvolává pocity cizoty. Je to pradávny ochranný mechanismus: my, co spolu žijeme v jedné vesnici, patříme k sobě, a všichni ostatní jsou „cizí“ a potenciálně nebezpeční. Xenofobie není nemorální chování, je to velmi výhodný mechanismus, důmyslně vymyšlený přírodou. Je ovšem jen na nás, kam si ony hranice „naší vesnice“ položíme. Budou-li se kryt' s dveřmi od našeho bytu, svůj bezpečný životní prostor si tím dobrovolně značně zúžíme.

Z „náplavy“ sousedem

Přistěhuje-li se někdo do lokality, kde sousedský život funguje, zpravidla vpluje do stávajícího systému vztahů bez větších problémů. Jiná situace nastává, pokud jsou všichni navzájem cizí, tedy osidluje-li se zcela nový

bytový komplex nebo dům.

„Pokud už se nájemníci scházejí, je to často kvůli řešení nějakého problému – špatně udělaná fasáda, zatékající voda, rozhodnutí o dalších investicích,“ upozorňuje psycholog Markéta Níderlová. „To jsou natolik negativní nebo konfliktující situace, že ti lidé pak ztratí chuť stýkat se i mimo domovní schůze.“

„Pokud ovšem dnes někdo reprezentuje sousedskou blízkost, tak jsou to maminky s malými dětmi,“ pokračuje psychologka. „Spojuje je společný zájem, stejná fáze života, ale i nutnost vzájemné pomoci. Potkávají se na hřištích a v čekárně pediatra, vyměňují si zkušenosti a hlídají si navzájem děti. Muži si tu můžou najít parťáka jen těžko, když se vracejí z práce domů kolem sedmé večer.“

Markéta Níderlová zdůrazňuje, že k sousedství je třeba vychovávat už naše děti. „Když jsem byla malá, všechny děti si hrály po škole před domem. Každý, kdo šel domů, je tam viděl a znal je. A děti byly vedené k tomu mít sousedy v úctě – hlasitě pozdravit, poděkovat... Tam, kde teď bydlím, mě děti, které potkám, ani nepozdraví, jako by vůbec nevěděly nebo si neuvědomily, že jsem jejich sousedka. Rodiče nějak pozapomněli dětem tuhle hodnotu vštěpovat, začlenit do výchovy i bezprostřední okolí, dům a sousedy. Abych se někde mohla cítit opravdu doma, ne jen jako nájemník, je důležité, aby to takhle cítily i moje děti“, uvažuje psychologka a přidává příhodu ze života: „Můj syn Vojta teď chodí do první třídy. Přijeli jsme autem domů, vedle nás vystupovala sousedka také se svým synem a Vojta mu říká: Ahoj, Filipe! Já, co

Chudá dívka

Nemá na zrcátko, tak chudá dívka je.
Nad jarní hladinou si květy připevňuje.
Poutník v člunu svém když kolem dívky
pluje,
nad sponou ze dřeva se tiše usměje.

*Wan Jen
Čínská poezie z doby dynastie Tchang,
7.-9.stol.*

tady děláš? – diví se spolužák. No já tady bydlím! – na to Vojta. Já tady taky bydlím! Kluci z jedné třídy byli překvapení, že bydlí oba i ve stejném domě.“

Otázkou zůstává, zda je možné vytvořit sousedské vztahy uměle, na „zelené louce“. Měli bychom se sami angažovat, obcházet sousedy a navazovat s nimi kontakty? „Určitě ano,“ říká psycholog Šípek. „Když se nebudeme aktivně snažit, samo od sebe nic nevznikne. Musí se najít někdo, kdo unese riziko odmítnutí, bude ochotný vložit do toho víc energie než ostatní – a nebude čekat, že mu někdo za to poděkuje. Jsme dnes zvyklí žít tržně: když investujeme energii, očekáváme, že vzápětí uvidíme výsledek, dostaneme odměnu, která bude přinejmenším stejná jako to, co jsme vložili. Investice do budování vztahů je ale dlouhodobá a vrací se pomalu – pokud vůbec.“

Virtuální sousedství?

Novinka, která může fungovat

Potkáte tam sousedy, dozvíte se, kdy nepoteče voda, postěžujete si na popeláře, domluvíte se s dalšími tatínky, kdy půjdete opravit klouzačku na hřišti za domem. Kde? Ani na dvorku ani na pavlači. Na síti.

Lokální internetová fóra, která navštěvují obyvatelé malé obce nebo třeba jen jednoho obřího paneláku, jsou úspěšnou novinkou posledních let. Do značné míry totiž vyrovnávají nejzávažnější překážky tradičních forem sousedského soužití: celodenní pobyt mimo domov, nechť pouštět někoho do svého soukromí a ostych sami někoho vyrušovat. Virtuální skupiny už běžně oživují sousedské vztahy ve Spojených státech, v Kanadě, v Rakousku i Nizozemsku – a pomalu se rozjždějí i u nás. Usnadňují sousedům domlouvání oprav na domě, společný postup proti developerům, ale i vzájemné poznávání.

„Když mi hned dvě moje sousedky ze stejného patra poslaly pozvání na Facebook, nejdřív jsem si řekla – tak to je tedy hodně divné,“ vypráví psychologka Markéta Niederlová. „Pak jsem si ale uvědomila, že to může být docela dobrý začátek. Je to snadný způsob, jak se o tom člověku leccos dozvědět, o jeho zájmech, a přijít na to, že můžeme mít něco společného.“

*Eva Jedelská
Psychologie dnes – listopad 2010*

JAN WIENER – neslabošský humanista Petr Placák, historik

Minulou středu zemřel v Praze ve věku 90 let profesor Jan Wiener. Patřil mezi poslední žijící české bojovníky z britského Královského letectva z doby druhé světové války.

Profesor Jan Wiener se narodil 26. května 1920 v česko-německé židovské rodině v Hamburku. Začátkem 30. let se rodina přestěhovala zpět do Prahy, kde Jan začal studovat na vyhlášeném německém gymnáziu ve Štěpánské ulici. Ačkoli nebyl ploletý, přihlásil se při záříjové mobilizaci v roce 1938 do armády. Když nebyl v roce 1939 pro svůj židovský původ připuštěn k maturitě, rozhodl se v atmosféře stále silící protizidovské perzekuce odejít za hranice. Podařilo se mu dostat za otcem do Jugoslávie, kde zažil osobní tragédii, která ho poznamenala na celý život: Otec po obsazení Jugoslávie nacisty v situaci, kdy už neviděl žádné východisko, spáchal

v přítomnosti syna sebevraždu. Mladíčký Wiener tak musel nadále bojovat sám. Podařilo se mu dostat do Itálie, kde byl objeven a zatčen fašistickou policií v nádraží v Janově, když jel tajně pod vlakem na ose soupravy. Když byl předveden před policejního komisaře, intuitivně se rozhodl, že mu řekne pravdu – je československý Žid, který utíká před nacisty. Fašistický policejní důstojník ho propustil. Po další anabázi Apeninským poloostrovem skončil nakonec Wiener v internačním táboře na jihu Itálie, odkud se mu po vylovení Spojenců v Sicílii a v Kalábrii podařilo utéct a přejít frontu. Dostal se přes Afriku do Velké Británie, kde prodělal výcvik a stal se radiotelegrafistou u čs. 311. bombardovací perutě.

Spolu se svými spoluobojovníky se v roce 1945 vrátil do osvobozené vlasti, složil maturitu a začal studovat anglistiku na FF UK. Po komunistickém puči v únoru 1948 byl ovšem ze školy vyhozen, v roce 1950 byl zatčen a jako protinacistický odbojář komunisty odsouzen za „protistátní činnost“ a „protlidový postoj“. Strávil pět a půl roku v dolech na Kladně. Po propuštění se živil jako lesní dělník na Dobříši a v roce 1963 emigroval do USA. Vystudoval historii na University of

Massachusetts, učil na různých amerických univerzitách a po roce 1989 se vrátil do Prahy. Zprvu jen napůl a pak natrvalo.

Jana Wienera jsem poprvé zažil v první polovině 90. let, kdy jako hostující profesor na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy přednášel dějiny střední Evropy.

Jeho přednášky byly všechno jiné než snůšky nejrůzněji sestavených faktografií, kterými se tehdy vysokoškolská učitelé snažili překrýt svou vyprázdněnost.

Základem Wienerových přednášek naopak byla hodnotová orientace, přičemž o tom, co bylo dobré a co ne, bylo třeba vést diskusi. Víím, že mě tehdy poněkud „rozčilovala“ podle mne až přehnaná míra tolerance a porozumění, s jakou profesor Wiener nahlížel na dějiny.

Bavili jsme se třeba o trestu smrti. Profesor Wiener řekl, že je jeho odpůrcem, a to především z důvodu, že byl po celou dobu lidských dějin – od starého Říma až po nacismus nebo

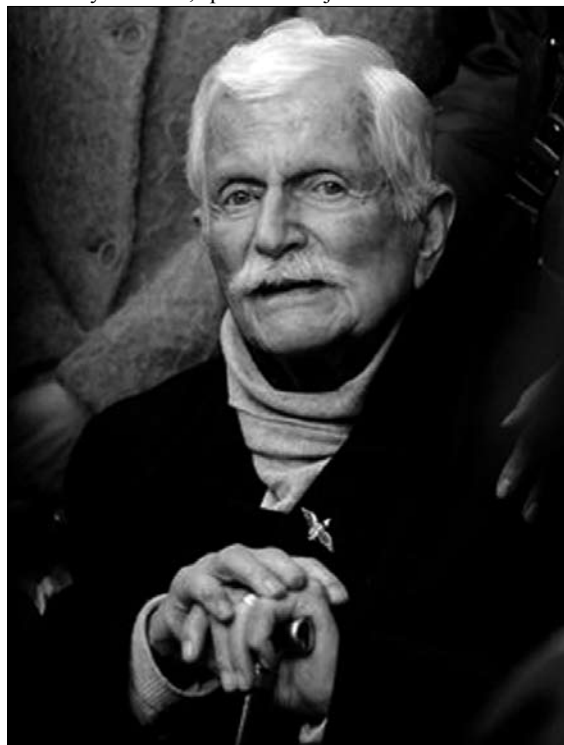

Foto: Miloš Kohlíček

komunismus – politicky zneužíván. Načež jsme se dostali k veřejné popravě K. H. Franka v květnu 1946 na dvoře pankráčkové věznice.

Wiener řekl, že tam byl, a když byl tento vrah českého národa, vrah lidických dětí oběšen, přes skutečnost, o koho šlo, si uvědomil, že ta poprava je něco hrozného a že člověk klesá na úroveň svých bývalých pronásledovatelů – že je to

legalizovaná vražda.

Ptal jsem se ho, jak by tedy K. H. Franka potrestal. Wiener tehdy řekl: „Byl bych rád, kdyby dostal doživotí bez šance, aby vůbec kdy mohl z vězení vyjít, a aby celý život pracoval pro obec Lidice a Ležáky – aby po zbytek svého života odčiňoval, co napáchal. Dále bych byl pro to, aby s ním bylo ve vězení zacházeno lidským způsobem a aby ve výročí zničení těchto vsí měl den půstu. Trest smrti ale odmítám.“

Byla to tak jasná a čistá odpověď, že jsem na ni nedokázal nijak reagovat. Ne že bych s tím, co Jan Wiener řekl, nesouhlasil, ale přece jenom má člověk v sobě zafixováno, že nemístná mírnost či velkorysost může mít na zločince opačný efekt – místo zpytování svědomí často jen povzbudí onu agresivní, zlou část jejich osobnosti. Až teprve po před-

náše jsem si plně uvědomil sílu Wienerova náhledu, a to ne jen ve vztahu k trestajícím, ale i – či především – k samotnému trestanému. Na příští přednášce mi to ovšem nedalo, abych se profesora Wienera v souvislosti s předěšlou diskusí nezeptal na atentát na Heydricha. Odpověď Wiesnera byla opět čistá a odzbrojující. Řekl jednu větu: Atentát na Heydricha schvaluji.

Když jsme žádali, aby to rozvedl, pokračoval: Když tento čin porovnám s váhavostí německých generálů i civilních účastníků plánu atentátu na Hitlera, tak jsem hrdý, že patří k národu, který tohleto dokázal. Já věřím, že atentát na tyрана a vraha je morálně opodstatněný. Lituji následných obětí, ale myslím, že nebyly marné – lidé po celém světě rázem věděli: Ne, Češi se nevyrovnali s okupací, nechtějí ji a jsou ochotni položit své životy v boji za svobodu a obnovu demokracie v této zemi.

Pak se ovšem chvíli odmlčel a dodal: „Ovšem záleží na tom, koho se ptáte. Když se zeptáte maminky z Lidic, ona vám řekne – nestálo to za to a vy ji musíte políbit ruku za to, že to řekla, chápat ji a nechtít mít pravdu.“ Vomáčkové K doplnění výše řečeného patří i to, že tento aktivní bojovník proti nacismu odsuzoval způsob poválečného odsunu českých Němců, kdy se nerozlišovalo mezi tím, kdo byl vinen, a kdo ne, a za lidi, kteří jej prováděli, se jako Čech hluboce styděl.

Ostatně Jan Wiener měl s poválečnými „bojovníky“ proti bezbranným ženám, starcům a dětem osobní zkušenosti. Při žádosti o výjezd z protektorátu Jana Wienera nechtuně ponižoval český úředník „Vomáčka“, zaštitěný tehdy hákovým křížem. Na stejného pana Vomáčku narazil na stejném místě i po válce. Jiný pan Vomáčka se cítil pánem nad osudy Jana Wienera v 60. letech, kdy žádal o výjezd ze země – tentokrát byl zaštitěný rudou hvězdou. A další, už demokratický pan Vomáčka ponižoval profesora Wienera i po roce 1989, kdy tento nezničitelný kolaborant rozhodoval o tom, zda bude Janu Wienerovi vráceno české občanství, když místní politiké a lidské křupany v parlamentu a ve vládě nenapadlo, že lidem, kteří bojovali za naši svobodu, se má občanství vrátit automaticky – hned i s vyznamenáním a doživotní rentou. Jak pak by je to ovšem mohlo napadnout, když tučnou rentu mají v této zemi na věky propachtovanou Vomáčkové?

Jan Wiener byl pozůstatek onoho druhu neslabošského humanismu, který umíral po celé 20. století, až skoro úplně vymizel. Síla Wienerovy hluboce procítěné a zažité tolerance k druhým lidem, národům, vyznáním nebo názorům totiž spočívala v tom, že vycházela z pevného hodnotového rámce, který je v dnešní době hodnotového relativismu, jenž za toleranci vydává pouze vlastní pohodlnost, čím dál vzácnější. Bez ohledu na pana Vomáčku a jeho rentu byl to profesor Wiener, sám, osobně, kdo zvítězil nad nacismem i komunismem.

LN 30.11.2010

KATOLÍCI DOUFALI, ŽE SE HITLER NAŽRAL

S literárním historikem Jaroslavem Medem o averzi katolických spisovatelů vůči první republice, antisemitismu Jakuba Demla a o přátelství s Bedřichem Fučíkem

Jaroslav Med právě vydal studii Literární život ve stínu Mnichova, která se zabývá dním na literární scéně v období tzv. druhé republiky od října 1938 do března 1939.

Kde se vzala u katolických autorů, a byli to nějací spisovatelé! - Jaroslav Durych, Karel Schulz, Jan Zahradníček, Jakub Deml, Zdeněk Kalista - taková averze vůči první republice?

To nelze pochopit bez zevrubnějšího pohledu na dvacetiletí první republiky. Bez těchto souvislostí by totiž mnohé ze soudobých postojů nebyly čitelné a někteří lidé by vypadali jako blázni. Pravicoví intelektuálové, zejména intelektuálové katoličtí, měli k liberálně demokratickému charakteru první republiky značné výhrady, zejména k jejím vztahům ke křesťanským hodnotám. Náboženská indiferentnost, Masarykův velmi rezervovaný vztah ke katolictví, Čapkův pragmatismus a relativismus, Peroutkův blazeovaný vztah k náboženství -to všechno uvádělo katolíky Durychova typu až k jakési polemické zuřivosti. Jistým tragickým nedopatřením se stal fakt, že jestliže např. Durych polemizoval s TGM na počátku 30. let, byla to součást svobodného politického diskurzu. Jestliže ovšem napsal Durych svůj článek „Očista duší“, kde sice není Masaryk přímo jmenován, ale každý věděl, o koho jde, po Mnichovu, četlo a interpretovalo se to úplně jinak. To bylo, myslím, tragické nedorozumění, ono nepochopení dobové podmíněnosti.

Někdy je těmto autorům také předhazován antisemitismus. Právem?

Myslím, že je nutné rozlišovat mezi antijudaismem a antisemitismem; antijudaismus znamená pohled na Židy jako na cizorodý prvek v křesťanské společnosti, zatímco antisemitismus je rasistický a k tomu měli velmi daleko, to ostatně víra nedovoluje. Vztah našich katolických spisovatelů k Židům byl výrazně ovlivněn spisem Leona Bloy Spása skrze Židy, který vyšel u Josefa Floriana ve Staré Říši. Tato Bloyova kniha, psaná v období Dreyfusovy aféry, je až bizarní směsicí odsudků Židů jako lichvářů apod., ale zároveň se neustále zdůrazňuje, že Kristus byl Žid. Typické je Durychovo konstatování, že řešení židovské otázky se musí nechat na pánu bohu. Deml: opravdový antisemita

Což ovšem je zvláštní konstatování

v situaci, kdy platí norimberské zákony a pomalu se pro ně připravují plynové komory. Nejkrivější je případ Jakuba Demla, to byl asi skutečný antisemita?

Ano, Jakub Deml byl mezi katolickými autory skutečně opravdovým antisemitou a jeho výroky na adresu Židů v jeho Šlépějích, navíc otištěné až za protektorátu, jsou neomluvitelné. Ptal jsem se kdysi velkého znalce Demlova díla Bedřich Fučíka a ten mi řekl, že kdyby nebyl Deml knězem, dal mu pár facek a přáteli mu bylo řečeno, že bude-li se ještě něco podobného opakovat, vyřadí se ze

společnosti slušných lidí. Faktem je, že v dalších Demlových textech už není o Židech ani řádek. Bohužel ovšem nejotřesnější antisemitské výpady po Mnichovu nalzáme v prohlášeních různých profesních organizací, například u advokátů, lékařů i herců Národního divadla. To je velmi smutné čtení.

Mně na těch projevech je asi nejnepříjemnější ten nedostatek tolerance. To přece není zrovna křesťanská vlastnost, intolerance.

To máte jistě pravdu. To bylo jejich největší selhání. Ale někteří byli tolerantnější, někteří byli netolerantní. Mezi ty druhé bychom asi počítali Ladislava Jehličku, Rudolfa Voříška. Bohužel také Václava Renče a Karla Schulze. K těm tolerantnějším patřil především Bedřich Fučík. S ním jsem se dlouze bavil o třicátých letech, které samozřejmě jsou klíčové k pochopení toho, proč se katoličtí intelektuálové tak chovali po Mnichovu. Především to byl strašlivý šok. Myslím, že to bylo nesrovnatelné s tím, co se stalo třeba v srpnu 1968.

To jsem se chtěl právě zeptat, zda lze tyto „případy“ porovnat.

Myslím, že nelze. V roce 1968 jsme byli dávno součástí sovětského bloku a Kreml si dělal pořádek na vlastním dvorku. Bylo to šílené, ale schytali jsme to de facto od „vlastního“, vlastně jsme se neměli čemu divit. V roce 1938 to bylo zcela jinak. Československo se cítilo tak jistou součástí Západu, tak spolehlivě spojené především s Francií, že nikoho ani nenapadlo, že by se na nás mohli tak lehce vykašlat. Víte, já jsem, byť jako dítě, mobilizace v září 1938 zažil, vzpomínám si, jak otec nebo strýc odcházeli, ale ještě víc si vzpomínám, když se pak po pár dnech vraceli. To nelze popsat, to zklamání, až zoufalství. Silní chlapi brečeli jako malí kluci.

Čemu se vlastně divili? Ani Slováci tu republiku moc nepodrželi. A co dělat se třemi miliony občanů, kteří bohužel občany tohoto státu být nechtěli a nechtějí?

Němci dlouho nebyli jednolitá masa. A po tom roce 1918, kdy se najednou ocitli ve státě, který si nevybrali, si postupně ve dva-

cátých letech na republiku zvykali, jejich ministři vstoupili do vlády. Ale pak přišla krize, která průmyslové pohraničí postihla nejsilněji. Pak do toho Hitler, což už, jak napsala Milena Jesenská, bylo „nad naše síly“.

A skutečně pro to dělaly české elity dost? Znalý například německou literaturu, která vznikla v Sudetech? Existovala nějaká interakce mezi českou a německou literaturou v Československu?

Jen minimální. Samozřejmě existovala německojazyčná literatura pražská, ale ta byla specifická již v tom, že byla z valné části tvořena Židy. Ale co se psalo na Šumavě nebo v Liberci, to nikoho v Praze moc nezajímalo.

Nebyla první republika vlastně naivní? Naivitou bych to nenazval, spíš víra v jistoty, které přece nikdo nesmí pošlapat: třeba smluvní závazky. Zajímavé je, že i katolíci intelektuálové žili v iluzi, že nacismus musí být nějakou přechodnou a krátkodobou záležitostí či excesem, vždyť přece Německo je křesťanská země a ta musí co nevidět odmítnout Hitlerovu novopohanskou ideologii. A jaký byl pak jejich šok, když tehle neznaboh Hitler vtáhl do Rakouska, země katolické až na půdu, a všechny zvony vyzváněly!

Pro řadu německých katolíků se ale Hitler dlouho nejevil jako něco špatného, právě naopak. Vystřízlivěli z něj většinou až během války. U českých katolických intelektuálů jste žádné sympatie k Hitlerovi nenašel?

Ne, absolutně ne. Musíme ale odlišit německý nacismus a italský a pak španělský fašismus. To jsou velmi odlišné ideologie: zásadní rozdíl je již v tom, že fašismus nebyl rasistický. A je fakt, že řadě katolíků se fašismus jevil jako systém, který má svou přitažlivost. Především v řešení sociální otázky, se kterou si liberální kapitalismus nevěděl rady. Katolíci měli představu, že řešení nabízí stavovský stát, který odstraní třídní napětí a zmírní sociální nespravedlnost. To byla jejich velká iluze a omyl.

Násilnická povaha fašismu jim nevadila?

Bagatelizovali ji. Jeho zastánci, především se v té věci angažoval R. I. Malý, to je už zapomenutá postava, tehdy napsal vlivnou knihu Kříž nad Evropou. Tito lidé zdůrazňovali spíš přednosti takového státu, především sociální.

Jaký vztah k fašismu měl Durych?

Durych velmi rezervovaný. Když se jeho spolupracovník v časopise Rozmach Jan Scheinost začal angažovat v českém fašistickém hnutí, tak Durych časopis rozpustil. Ve Vlajce, organizaci českých fašistů, se žádný z nich neangažoval. Jak říkám, je na tom zajímavá maximálně sociální otázka. A v té byli velmi radikální, dokonce v něčem až blízcí komunistům. Kapitalismus se jim upřímně hnusil a v liberální demokracii nevěřili.

Čím se tedy hlavně lišili od komunistů?

Tak samozřejmě komunisté pro ně byli

neznabozi, materialisté a žádný katolík by nehoroval pro násilnou revoluci. Tu odmítali zcela.

Cítili katolíci, že druhá republika může být jejich státem?

To bych tak úplně neřekl: jejich státem. Ale doufali, že nyní může dojít k určitému obratu oproti masarykovsko-liberálnímu režimu. To jistě ano. Ale je dobré si uvědomit, že oni si mohli myslet, že to tak potrvá třeba padesát let, nikdo nemohl vědět, že to potrvá 167 dní.

Skutečně? Vždyť válka byla na spadnutí.

Doufali, že se Hitler nažral a že je konec. Zbýl nám malý, zmrzačený státeček, ale je náš. Ten už nám nikdo nemůže vzít. Myslím, že to bylo většinové přesvědčení. Po pár měsících, už na začátku roku 1939, se to začíná měnit. Chvalkovský jede do Berlína, tlak Hitlera roste, atmosféra se jaksi šefí. Postupně přestávají i všechny polemiky. Teprve tehdy začíná cenzurování a zakazování, odnese to třeba Osvobozené divadlo: autoritativní vláda se jako by totalizuje.

Došlo na naše slova...

Byli zahnáni do kouta. To, čemu by se dnes řeklo establishment, je prostě nebralo. A oni se mohli zase zbláznit, když četli Peroutku, když psal jak ten katolicismus je tak akorát pro starý babičky. Nebo Čapek, že každý má svou pravdu, to bylo jako červený hadr na bejka. Jakou pravdu má každý, je jenom jedna Pravda, Kristova! To takový Karel Schulz skákal oknem, když to četl. Nebo když vycházely články za krize, že musíme svými halíčky pomáhat, abychom poslali sůl na Oravu, nebo že slovenské děti neznají boty, a tak když se složíme, že to vyřešíme, tak to takový Durych šlel. To pro něj nebylo žádné řešení. Pro něj přicházela do úvahy jenom důkladná reforma systému. Samozřejmě cestou Božího slova. Nejobtívněji se polarizace společnosti ukázala během španělské občanské války: tam se vše zcela vyhrtilo a polarizovalo. Katolíci nemohli liberálním elitám odpustit, že zcela jasně nadržují republikánům a zcela ignorují zvěrstva, kterých se levicové síly dopouštěly. To je hluboce zraňovalo a považovali to za nespravedlnost. U Fučíka jsem ani nedutal

Nenapadlo vás někdy, že Francii a Anglii nakonec byl ten germánský stát, být třeba s Hitlerem, jaksi kulturně bližší než stát slovanský, který drží proti jejich vůli tři miliony Němců?

Tímto směrem bych své úvahy nepouštěl. Ale když jsem četl, co se tehdy psalo ve Francii, tak jsem si uvědomil, jak je ta země strašně poznamenaná první světovou válkou a jak se přímo hrozí toho, že by měla po pouhých dvaceti letech

jít do další.

Jak se chovali tito lidé za okupace? Co dělali po 15. březnu?

Po 15. březnu všechno končí. Odkud pak ale přechází ti kolaboranti a aktivisté, novináři a pisálkové, kteří začnou psát ve službách Říše? Z těchto, tedy z katolických kruhů, ne. Z nich se nezapojí snad jediný. Takový známý kolaborant, jako byl Emanuel Vajtauer, byl původně komunist, Emanuel Moravec patřil k lidem blízkým Hradu a psal do Peroutkovy Přítomnosti. Nic z toho nelze vyvozovat, ale v tomhle mají čeští katolíci čisté svědomí.

Koho z těch lidí, o nichž píšete, jste poznal osobně?

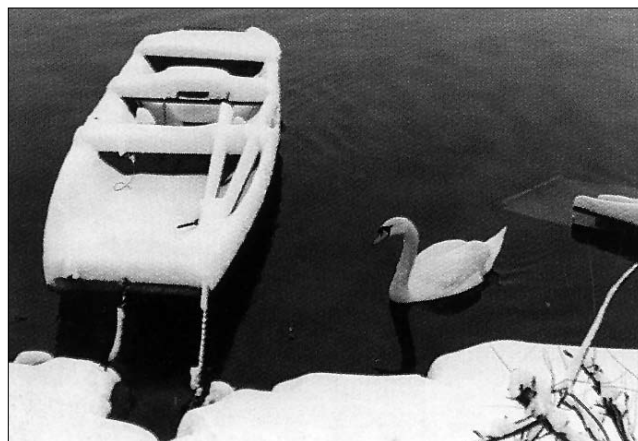
Osobně jsem dobře znal, a snad mohu říct, že to bylo můj přítel, Bedřicha Fučíka. Toho jsem měl velice rád... To je možná málo známá věc, on byl velký pěstitel růží. Já jsem za ním chodil na zahradu, tam jsme sedávali nejraději. Zažil jsem tam třeba, že se tam zastavil Václav Černý a já coby smrkáč běžel pro víno, sotva jsem ho přinesl, přišel Prokop Drtina. Tihle tři pánové... Probrali Beneše, únor 1948, procesy... To jsem ani nedutal. Fučík byl takový velmi jadrný, přímočarý člověk, nikdy ze sebe nedělal noblí intelektuála, přitom to byl vzdělanec s obrovským rozhledem.

Jaroslav Med se narodil v roce 1932 v Havlíčkově Brodě. V roce 1957 vystudoval češtinu a knihovnictví na FF UK v Praze. Do roku 1980 učil na několika středních školách, poté se stal vědeckým pracovníkem Ústavu pro českou literaturu. Od 50. let publikoval články o literatuře v řadě periodik (Mladé frontě, Rovnosti, Práci aj.), spolupracoval také s rozhlasem. Knižně vydal mimo jiné monografii Viktora Dyka (1988). Zabývá se především českou katolickou literaturou. Jeho kritické studie vyšly v souboru Od skepse k naději (2006).

Jiří Peňás, LN 27.11.2010

Politika má být činností, která upravuje pospolitý život lidský, aby lidé vzájemně, svorně a výhodně žítí mohli podle přirozených zákonů na základě společných pravd a vzájemné přízně...

J.A.Komenský

O náboženství

Poslední dobou několikrát jsem musel přemýšlet nad lidmi: davem. Jsem já normální, když tolik s nimi nesouhlasím? Jak se musejí kamsi hrnout, až se tam ušlapou. Nebo se s nimi něco proboří či do nich něco vjede. Ohňostroje, karnevaly, motokrosy... Nebo ten davový obdiv ke zpěvákům, gestikulujícím kytarami jako samopalem, a ke zpěvačkám sprostého výrazu nahoře i dole. Jako ta Lady Gaga (?).

Na nic takového jsem nikdy nebyl zvědavý. Ano, byl jsem kdysi s našimi malými kluky na vojenské přehlídce; ale oni od té doby také na ní nebyli. Šli jsme se jednou s paní Vaculíkovou dívat na slavnostní ohňostroj. Jednou. Stačí. Jako nepotřebuju znovu vidět zatmění slunce. Nevím, co by mě mohlo přitáhnout na Staroměstské náměstí. I Gottwald jednou stačil. Teď ani ten vánoční strom, který není pod elektrikou vidět. Škoda stromu, na to stačilo laťové lešení.

Ptám se, nejsem-li nějak chudý, ale nevidilo by mi to. Možná kdyby Ivan Klíma, Pavel Kohout, Saša Kliment... mi řekli, že je nás kdesi takto třeba, šel bych. Ale jak se zdá, pro nás už není takové demonstrace, manifestace, atrakce.

Co by se muselo stát nebo co bychom tak museli vyslovit, abychom něco zapalovali, rozbíjeli? Takovou zlost mívám jen soukromě, na sebe, a vyjadřuju to příšernými kletbami, například... Kletba může také být velice nebezpečná: když máte přítom něco v ruce.

Když vidím, jak se pod účinkem nějakého rytmu kývá celý stadion zvednutých

paží, nevím: je to snad potěšitelný zbytek kmenové schopnosti společného citu a nadšení třeba až k hrdinství a oběti, či nebezpečná ochota jít pálit, ničit, zabíjet? V jakých rukou je tento svět?

Mám starou pochybnost, zda je tento způsob demokracie bezpečný. Když je založen na hlasu většiny, která tíhne k nižším vzorům, snadným možnostem a podléhá davové sugesci. Tu se odpovědnost přenáší na šamany, náčelníky, velitele... Po těch, prosím, měli bychom se ohlížet!

Ale ta nižší úroveň části obyvatel se v něčem projevuje příznivě: nejdou k volbám, a zvyšují váhu těch ostatních, odpovědnějších. Mluví se někdy o „selhání intelektuálů“: co to je? Co kdo od nich čeká? Nemyslím,

Vánoce dospělých

Radostí dětí ohřejí si ruce budou se usmívat a říkat jsou tady Vánoce a bílou nití zaobroubí mráz to roztrpčené co se v nich obnosilo za tak dlouhá léta

A budou trošku veselí a trošku smutní a trošku pobavení sami sebou a ticho roztáhne svých deset prstů před jejich tváře a zamrzne do opuštěných ulic

A teplá ramena stromečků vtláčí se do oken až bezdětní půjdou si po večeri na procházku a budou se držet za ruce a budou si dětmi a každý z těch dvou bude se snažit být ten dospělejší pečovat o toho druhého protože venku je kluzko a uvnitř Vánoce

Jan Skácel

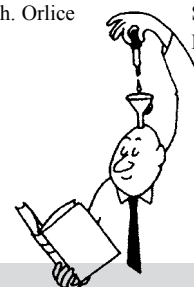
Foto: Alexej Kiriakovský

že by měli něco rázného vymýšlet, naopak: když to udělali, bylo zle. Snad viditelně příkladným občanským činem? Ale jak se spolu naleznou? Má jít o spolek? A mohou na něco působit bez peněz? (Na lidi s penězi...) Vzpomínám si jen na jednoho: na architekta Hlávku. Vrací se mi myšlenka na „svobodné zednáře“, ty ušlechtilé intrikány. Sociolog Jan Keller v Literárních novinách mluví o „diskrétní elitě“, jaká prý je v některých historických demokraciích a působí na vlády. Ale jsou to lidé obchodu a peněz: to tedy mají být oni? Jistě, ti si nepřejí, aby všechno zkrachovalo. Ale jak jim dáme vzdělání a trochu náboženství?

Ludvik Vaculík, LN 30.11.2010

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

neděle 5.12.	2. adventní <i>diecézní sbírka na Charitu</i>
7.15 h. Letohrad	Iz 11,1-10
8.45 h. Lukavice	Ž 72
10.15 h. Orlice	Řím 15,4-9 Mt 3,1-12
sobota 11.12.	18 h. Lukavice
neděle 12.12.	3. adventní
7.15 h. Letohrad	Iz 35,1-6a.10
8.45 h. Mistrovice	Ž 146
10.15 h. Orlice	Jak 5,7-10 Mt 11,2-11
sobota 18.12.	18 h. Mistrovice
neděle 19.12.	4. adventní
7.15 h. Letohrad	Iz 7,10-14
8.45 h. Lukavice	Ž 24
10.15 h. Orlice	Řím 1,1-7 Mt 1,18-24
pátek 24.12.	Štědrý den 16 h. Orlice
sobota 25.12.	Slavnost Narození Páně
7.15 h. Letohrad	Iz 52,7-10
8.45 h. Lukavice	Ž 98
10.15 h. Orlice	Žid 1,1-6 J 1,1-18
neděle 26.12.	Svátek Svaté Rodiny
7.15 h. Letohrad	Sir 3,3-7.14-17a
8.45 h. Mistrovice	Ž 127
10.15 h. Orlice	Kol 3,12-21 Mt 2,13.19-23
pátek 31.12.	17 h. Kunčice
sobota 1.1.2011	Slavnost P.Marie
7.15 h. Letohrad	Nm 6,22-27
8.45 h. Mistrovice	Ž 67
10.15 h. Orlice	Gal 4,4-7 Lk 2,16-21
neděle 2.1.	2.neděle po Narození Páně
7.15 h. Letohrad	Sir. 24,1-16
8.45 h. Lukavice	Ž 147
10.15 h. Orlice	Ef 1,1-18 J 1,1-18
čtvrtek 6.1.	Slavnost Zjevení Páně 18 h. Orlice
sobota 12.1.	18.h. Lukavice
neděle 13.1.	Svátek Křtu Páně
7.15 h. Letohrad	Iz 42,1-4.6-7
8.45 h. Mistrovice	Ž 29
10.15 h. Orlice	Sk 10,34-38 Mt 3,13-17

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad • Redakce: Iva Marková, Miloslava Šejvlová, Václav Vacek, jazyková úprava Jana Kalousková, e-mail: ivamarkova@tiscali.cz • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741